

Anna Bartoszevska

Standardy przesłuchań małoletnich świadków w trybie art. 185 a i 185 b k.p.k.

Studia Sieradzana 4, 67-74

2013

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

**Mgr Anna Bartoszevska: Standardy przesłuchań
małoletnich świadków
w trybie art. 185 a i 185 b k.p.k.**

Sąd Okręgowy w Sieradzu

Abstract

In this article I made the issue of standards-related hearing child witnesses under Art. 185a and 185b. An essential element of my analysis was to present, in a synthetic way the requirements that the legislature has imposed on state institutions. The seven points presented elements hearings under the Code of Criminal Procedure.

Keyword: minor witness, the hearing, the expert

W artykule podjęłam zagadnienie związane ze standardami przesłuchań małoletnich świadków w trybie art. 185a i 185b. Zasadniczym elementem mojej analizy było przedstawienie, w sposób syntetyczny wymagań, które ustawodawca nałożył na instytucje państwowe. W siedmiu punktach przedstawiłem elementy przesłuchań wynikające z Kodeksu Postępowania Karnego.

Słowo klucz: małoletni świadek, przesłuchanie, biegły

Wstęp

Podjmując niniejszą tematykę pragnę przedstawić zasadnicze elementy przesłuchiwanie małoletnich świadków oraz ofiar przestępstw. Dokonam tego w oparciu o artykuł 185a i 185b Kodeksu Postępowania Karnego. Analiza paragrafów wyznacza określoną strukturę artykułu i tak w punkcie:

1. Przedstawimy przygotowanie przesłuchania,
2. Miejsce,
3. Termin,
4. Przesłuchanie,
5. Biegły,
6. Etapy przesłuchania dziecka,
7. Konkluzja.

Przygotowanie przesłuchania

Przesłuchanie małoletniego winno być „planowane w miarę możliwości na etapie postępowania przeciwko podejrzanemu, po uprzednim zgromadzeniu jak najszerszego materiału dowodowego pochodzącego z innych źródeł, co pozwala na określenie oczekiwań

wobec dziecka oraz stwarza większe prawdopodobieństwo odstąpienia od kolejnych jego przesłuchań¹⁴².

Osoby uczestniczące w przesłuchaniu, to jest sędzia, prokurator i biegły powinny posiadać wiedzę w zakresie sprawy, czyli dogłębnie zapoznać się z aktami sprawy, również winni ustalić zasady współpracy, czyli określić, kto przebywa na sali rozpraw, a kto w pokoju przesłuchań i w jaki sposób komunikują się między sobą. Winni określić w miarę możliwości zakres stawianych pytań oraz kwestie wymagające wyjaśnień od małoletniego świadka. Stąd przed przesłuchaniem koniecznym staje się wyjaśnienie rodzicowi, czy rodzicom, ewentualnie opiekunom prawnym zasad obowiązujących podczas przesłuchania. W przeciwnym razie dziecku może udzielić się, np.: nadmierny stres rodziców, czy opiekunów

Miejsce

Sąd, który wydał decyzję o przesłuchaniu małoletniego świadka, czy prokuratura winna dysponować pomieszczeniem specjalnie do tego przygotowanym zgodnie ze standardami określonymi przez MS i FDN, które brzmią:

„I. Pomieszczenie przeznaczone do przeprowadzania czynności procesowych z udziałem małoletnich świadków, zwane dalej „pokojem przesłuchań” lokalizowane winno być poza budynkami sądów, prokuratur czy policji.

II. W skład pokoju przesłuchań winny wchodzić:

- 1) pokój bezpośredniej rozmowy
- 2) przedpokój, poczekalnia
- 3) pokój techniczny
- 4) toaleta/łazienka

III. Jeżeli ze względów technicznych nie jest możliwe wydzielenie pomieszczeń przedpokoju/poczekalni i toalety/łazienki o których mowa w pkt. II/3, dopuszcza się ich lokalizację poza pomieszczeniem, lecz w tym samym budynku.

IV. O ile pokój przesłuchań znajduje się w budynku policji, prokuratury czy sądu winien mieć odrębne bezkolizyjne wejście.

V. Pokój przesłuchań winien spełniać następujące minimalne warunki:

---

¹⁴² Zob. Ministerstwo Sprawiedliwości <http://ms.gov.pl/pl/dzialalnosc/przeciwdzialanie-przemocy-wobec-dzieci/> przyjazne-przesluchanie-dziecka/; Zob. także, M. J. Ackerman, *Podstawy psychologii sądowej*, Gdańsk 2005, s. 13-32.

- 1) pokój bezpośredniej rozmowy wyposażony w meble dostosowane do wieku świadka (od 5 do 18 lat).
- 2) pokój bezpośredniej rozmowy wyposażony w środki techniczne umożliwiające bezpośredni kontakt osób biorących udział w przesłuchaniu z osobami obserwującymi przesłuchanie w pokoju technicznym
- 3) pokój bezpośredniej rozmowy połączony z pokojem technicznym „lustrem weneckim”.
- 4) pokój bezpośredniej rozmowy wyposażony w co najmniej dwa urządzenia mechaniczne i elektroniczne typu analogowego lub cyfrowego służące do utrwalania obrazu umożliwiające ogólny ogląd pokoju i mimiki twarzy świadka.
- 5) pokój bezpośredniej rozmowy wyposażony w co najmniej dwa urządzenia mechaniczne i elektroniczne typu analogowego lub cyfrowego utrwalające dźwięk.
- 6) pokój techniczny wyposażony w środki techniczne umożliwiające bezpośredni kontakt osób obserwujących przebieg przesłuchania z osobami biorącymi w nim udział.
- 7) wyposażony w jeden system nagrania i odtworzenia nagrania umożliwiający odczytanie zapisu na rozprawie.
- 8) izolacja akustyczna pokoju gwarantująca dobrą jakość nagrania przesłuchania.
- 9) wyposażony w materiały i sprzęty pomocne w uzyskiwaniu informacji od świadka a w szczególności papier, środki pisarskie, lalki i inne.

VI. Sposób przechowywania, odtwarzania i kopiowania zapisów uwzględniony został w Rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 02 06 2003 r. w sprawie rodzaju urządzeń i środków technicznych służących do utrwalania obrazu lub dźwięku dla celów procesowych oraz sposobów ich przechowywania, odtwarzania i kopiowania zapisów.

VII. Świadkowi bądź jego opiekunowi zapewnione być winno doręczenie informacji zawierającej ofertę pomocy świadczonej ofiarom przestępstw¹⁴³.

Termin

Termin przesłuchania powinien być dostosowany do stanu fizycznego i emocjonalnego dziecka oraz uwzględniać jego możliwości rozwojowe, w szczególności dotyczące funkcjonowania pamięci i, na ile jest to możliwe, być stosunkowo nieodległy od zdarzenia będącego przedmiotem postępowania¹⁴⁴.

---

¹⁴³ Zob. <http://www.policja.pl/pol/kgp/biuro-prewencji-i-ruch/aktualnosci/53898,Standardy-miejsca-przesluchiwania-dzieci.html>

¹⁴⁴ Zob. Ministerstwo Sprawiedliwości <http://ms.gov.pl/pl/dzialalnosc/przeciwdzialanie-przemocy-wobec-dzieci/przyjazne-przesluchanie-dziecka/>.

Termin powinien być wyznaczony, o ile jest to możliwe i konieczne, po konsultacji ze specjalistą (psychologiem, kuratorem, pedagogiem)¹⁴⁵.

Planowana pora i czas przesłuchania powinny być dostosowane do pory optymalnej aktywności dziecka, uwzględniać czas niezbędny do nawiązania kontaktu z nim przed przystąpieniem do czynności procesowej oraz uwzględniać konieczność ewentualnych przerw w prowadzonej czynności¹⁴⁶.

Przesłuchanie

W przesłuchania małoletnich powinni uczestniczyć sędziowie, prokuratorzy i biegli, którzy posiadają w tym zakresie kwalifikacje. Nie dopuszczalne jest by przesłuchanie prowadziła osoba nie posiadająca odpowiednich kompetencji w dziedzinie koniecznej do działań procesowych, jak: prawo, psychiatria, psychologia.

W trakcie przesłuchania małoletniego należy ograniczyć liczbę osób do minimum. W pokoju przesłuchań powinien pozostawać jedynie sędzia i biegły, natomiast pozostałe osoby uprawnione do udziału w czynności powinny przebywać w odrębnym pomieszczeniu, określanym jako pokój techniczny¹⁴⁷. W przypadku ponownego przesłuchania osoby ustanowione winny ponownie podjąć się działań związanych z postępowaniem procesowym, czyli ponownie uczestniczyć w przesłuchaniu. Daje to małoletniemu poczucie bezpieczeństwa.

Nie można również pominąć roli opiekunów, którzy z godnie z procedurami winny być brani pod uwagę, tj. każdy przypadek winien być rozpatrywany indywidualnie by, np.: obecność przedstawiciela ustawowego nie ograniczała swobody wypowiedzi małoletniego.

W procesach karnych podejrzany, czy też oskarżony nie powinien uczestniczyć w czynnościach procesowych z udziałem dziecka. „Wyjątek stanowią jedynie czynności okazania podejrzanego małoletniemu świadkowi, które muszą być przeprowadzone w stosownych warunkach, w pomieszczeniu wyposażonym w lustro weneckie. Okazania nie należy łączyć z czynnością przesłuchania. Do okazania należy odpowiednio przygotować małoletniego”¹⁴⁸.

---

¹⁴⁵ Zob. Ibidem

¹⁴⁶ Zob. Ibidem

¹⁴⁷ Zob. Ibidem

¹⁴⁸ Zob. Ibidem

Biegły

Udział biegłego psychologa w przesłuchaniu dzieci jest obligatoryjny. Przy wyborze biegłego psychologa należy brać pod uwagę jego kwalifikacje wykazane dokumentami o ukończeniu stosownych szkoleń lub innymi dowodami¹⁴⁹ oraz doświadczenie w pracy z dziećmi i łatwość nawiązywania z nimi kontaktu a także znajomość procedur przesłuchania.

„Udział biegłego psychologa w przesłuchaniu dziecka powinien być aktywny. W szczególnych przypadkach, na wniosek sędziego, osobą wiodącą w przesłuchaniu może być biegły psycholog.

Biegły psycholog powinien przed przystąpieniem do kontaktu z dzieckiem otrzymać postanowienie prokuratora lub sądu o powołaniu go biegłym sądowym w przedmiotowej sprawie, z podanym zakresem opinii sądowo-psychologicznej.

Procedura przesłuchania powinna być bezwzględnie poprzedzona oceną przez biegłego psychologa fizycznego i emocjonalnego stanu małoletniego oraz możliwości jego udziału w czynności procesowej. Przeciwwskazaniem do udziału dziecka w przesłuchaniu lub kontynuowania przesłuchania mogą być między innymi objawy zespołu stresu pourazowego, ponieważ ograniczają możliwość uzyskania od niego wartościowego materiału dowodowego oraz mogą mieć negatywny wpływ na jego dalszy rozwój¹⁵⁰.

Etapy przesłuchania dziecka

Przesłuchanie małoletniego powinno być poprzedzone czynnościami wstępnymi, które polegają na:

- nawiązaniu przedmiotowego i podmiotowego kontaktu z dzieckiem w celu uzyskania przez nie poczucia bezpieczeństwa,
- rozpoznanie etapu rozwojowego dziecka,
- rozpoznanie zdolności dziecka do konfabulacji,
- dogłębne analiza problematyki oraz dostosowanie jej do poziomu rozwojowego dziecka,
- wyjaśnienie procesu przesłuchania z uwzględnieniem prawa do odmowy składania zeznań,
- ustaleniu zasad kontaktu z dzieckiem z uwzględnieniem potrzeb dziecka,

---

¹⁴⁹ Zob. Ibidem; Zob. także, Zgodnie z § 12 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 24 stycznia 2005 r. w sprawie biegłych sądowych (Dz.U.2005 Nr 15, poz. 133).

¹⁵⁰ Zob. Ibidem

- zapoznanie z pomieszczeniem – pokojem przesłuchań,
- wskazanie, iż rozmowa będzie nagrywana – wyjaśnienie dlaczego jest to konieczne.

W pierwszym etapie określanym fazą swobodnej rozmowy należy zapewnić dziecku poczucie bezpieczeństwa by małeletni w miarę swych możliwości przedstawił swą wersję wydarzeń, czy zdarzeń. Nie wskazane jest przerywanie, a niedopuszczalne ponaglanie, sugerowanie odpowiedzi itp. W czasie narracji należy obserwować reakcje pozawerbalne, notując przy tym specyficzne określenia, pojęcia niedostosowane do wieku dziecka. W wypadku zablokowania się małeletniego światka winno wykorzystać się inne techniki komunikacji, jak np.: rysunek.

Jeśli jednak małeletni zeznaje w trakcie stosowania pytań winno przestrzegać się następujących zasad:

- pytania otwarte, adekwatne do etapu rozwoju dziecka
- nie sugerować odpowiedzi,
- unikanie pytań budzących poczucie winy za zaistniałą sytuację,

Ważnym elementem etapu końcowego przesłuchania jest wyjaśnienie małeletniemu, iż jego zeznania zostaną włączone w procedury prawne, jednocześnie zapytać i ewentualnie przygotować, jeśli przewidziane jest to w postępowaniu, np.: ponowne przesłuchanie, czy chciałoby raz jeszcze zeznawać, jeśli nie należy wziąć to pod uwagę w sposób naturalny podziękować za wysiłek. Niedopuszczalne jest by po przesłuchaniu odczytywać protokół z przesłuchania, czy odbierać podpis pod zeznaniami.

„Protokoły z przesłuchań dzieci powinny być sporządzane z zachowaniem specyficznych dla świadka sformułowań, konstrukcji zdań i struktury relacji, a także treść pytań dotyczących najistotniejszych w sprawie kwestii. W przypadku rejestrowania przesłuchania za pomocą urządzenia rejestrującego dźwięk protokół powinien ponadto zawierać informacje dotyczące komunikatów pozawerbalnych”¹⁵¹.

Z nagrania przesłuchania sporządza się przekład zapisu dźwięku, który stanowi załącznik do protokołu¹⁵².

---

¹⁵¹ Zob. Ibidem

¹⁵² Zgodnie z art. 147. § 3 zd. 2 kpk.

Konkluzja

Przesłuchanie małoletniego świadka winno odbywać się w przyjaznej atmosferze w pokoju specjalnie do tego przygotowanym. Biegły, sędzia, czy prokurator winne brać pod uwagę stan dziecka, jego doświadczenie sytuacji oraz stres wynikający z nowej sytuacji. Podejmując zagadnienie związane z artykułem art. 185 a i 185 b k.p.k. pragnęłam zwrócić uwagę, iż istnieją określone przepisy prawa, które jednoznacznie określają rolę i zasady postępowania w przesłuchaniach małoletnich świadków.

Bibliografia

Ackerman M. J., *Podstawy psychologii sądowej*, Gdańsk 2005, s. 13-32.

Ministerstwo Sprawiedliwości <http://ms.gov.pl/pl/dzialalnosc/przeciwdzialanie-przemocy-wobec-dzieci/przyjazne-przesluchanie-dziecka/>.

<http://www.policja.pl/pol/kgp/biuro-prewencji-i-ruch/aktualnosci/53898,Standardy-miejsca-przesluchiwania-dzieci.html>

Zgodnie z § 12 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 24 stycznia 2005 r. w sprawie biegłych sądowych (Dz.U.2005 Nr 15, poz. 133).